

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας
του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης σε συνεργασία με το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος –
Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική
Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

Η ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΟΡΙΣΜΟΥ ΛΕΞΕΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

WORD DEFINITION ABILITY IN PEOPLE WITH INTELLECTUAL DISABILITY

Της

Ιωάννας Βασιλούδη

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται

στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ-Δ.Π.Θ. σε
συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και
Επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή –
Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1η Επιβλέπουσα: Ζωή Γαβριηλίδου, Καθηγήτρια, ΤΕΦ – ΔΠΘ

2η Επιβλέπουσα: Μαρία Μητσιάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΤΕΦ – ΔΠΘ

3η Επιβλέπουσα: Ιφιγένεια Δόση, Διδάσκουσα ΠΔ 407/80, ΤΕΦ – ΔΠΘ

Κομοτηνή

2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο τη διερεύνηση της ικανότητας ορισμού των λέξεων σε άτομα με νοητική υστέρηση ή νοητική αναπηρία. Η ικανότητα ορισμού λέξεων αποτελεί μια σύνθετη ικανότητα, η οποία περιλαμβάνει γλωσσικές και μεταγλωσσικές δεξιότητες, στις οποίες τα άτομα αυτά παρουσιάζουν ελλείμματα. Συγκεκριμένα, εξετάζεται το είδος ορισμών, οι οποίοι προτιμώνται από τα άτομα αυτά, ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή, καθώς και η επίδραση παραγόντων, όπως το μέρος του λόγου στο οποίο ανήκουν οι προς ορισμό λέξεις και η σημασιολογική δομή τους (συγκεκριμένες – αφηρημένες λέξεις), στην ικανότητα ορισμού λέξεων. Επιπλέον, επιχειρείται η σύγκριση της επίδοσης των ατόμων με νοητική αναπηρία μεταξύ τους, αλλά και με την επίδοση τυπικά αναπτυσσόμενων ατόμων ίδιας χρονολογικής ηλικίας, ώστε να διαφανεί αν και σε ποιον βαθμό παρατηρείται διαφοροποίηση στην ικανότητα ορισμού λέξεων μεταξύ των ατόμων με νοητική αναπηρία και μεταξύ των δύο πληθυσμιακών ομάδων.

Τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι συνολικά η επίδοση των ατόμων με νοητική αναπηρία είναι χαμηλότερη από αυτή των τυπικά αναπτυσσόμενων ατόμων. Ωστόσο, η επίδοση των ατόμων με νοητική αναπηρία παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των υποκειμένων, γεγονός που αντανακλά τις ουσιώδεις ατομικές διαφορές που παρουσιάζουν τα άτομα, τα οποία συχνά φέρουν την ίδια διάγνωση «νοητική αναπηρία». Υπογραμμίζεται, έτσι, η σπουδαιότητα της περιγραφικής αξιολόγησης των ατόμων με νοητική υστέρηση, ώστε να προσδιορίζονται με ακρίβεια τα ελλείμματα και οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους.

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε σε μικρό δείγμα, οπότε δεν είναι εφικτό να γενικευτούν τα αποτελέσματά της στον πληθυσμό των ατόμων με νοητική υστέρηση, αλλά μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για τη διεξαγωγή έρευνας σε μεγαλύτερο πληθυσμό ατόμων, με στόχο τη μελέτη των γλωσσικών ικανοτήτων τους, η οποία θα συμβάλει στον σχεδιασμό κατάλληλων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων.

Λέξεις – κλειδιά: νοητική υστέρηση, ορισμός λέξεων, ικανότητα, επίδοση, αξιολόγηση

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Al-Issa, I. (1969). The Development of Word Definition in Children. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 114 (1), 25-28.
- Benelli, B. (1988). If It Is a Dog, Can It Be an Animal? The Role of Metalinguistic Knowledge in the Acquisition of Linguistic Superordination. *Journal of Psycholinguistic Research*, 17 (3), 227-243.
- Benelli, B., Arcuri, L., & Marchesini, G. (1988). Cognitive and linguistic factors in the development of word definitions. *Child Language*, 15, 619-635.
- Benelli, B., Belacchi, C., Gini, G., & Lucangeli, D. (2006). "To define means to say what you know about things": the development of definitional skills as metalinguistic acquisition. *Child Language*, 33, 71-97.
- Boat, F., T. & Wu, T., J. (Eds). (2015). *Mental Disorders and Disabilities Among Low-Income Children*. Washington, DC : The National Academies Press. Ανακτήθηκε Ιανουάριος 15, 2020 από https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK332882/pdf/Bookshelf_NBK332882.pdf
- Charkova, D. K. (2005). Early Foreign Language and Metalinguistic Development: A Study of Monolingual, Bilingual and Trilingual Children on Noun Definition Tasks, In Cohen, J., McAlister. T. K., Rolstad, K., & MacSwan, J. (Eds.) *Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism* (pp. 506-521). Somerville, MA: Cascadilla Press.
- Delgado, M. H. (2008). El desarrollo de la competencia definicional: estudio con niños costarricenses. *Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana*, 6 (1), 7-29.
- Δούρου, Χ. (2019α). Σύγκριση της ικανότητας ορισμού των λέξεων ατόμων διαφορετικών ηλικιακών ομάδων. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή, Ελλάδα.
- Δούρου, Χ. (2019β). Η ικανότητα ορισμού λέξεων από μαθητές Δημοτικού. *Kathedra of Byzantine and Modern Greek Studies*, 4, 25-46.

- Φιλιππάκη-Warburton, E. (1992). *Εισαγωγή στη Θεωρητική Γλωσσολογία*. Αθήνα: Νεφέλη.
- Friedmann, N., Aram, D., & Novogrodsky, R. (2011). Definitions as a window to the acquisition of relative clauses. *Applied Psycholinguistics*, 32, 687-710.
- Gandía, A. M. (2016). *On Word Definition in Children and Adults: Effects of Word Category and Level of Abstraction*. Doctoral Dissertation, Universitat de Barcelona, Spain.
- Gavriilidou, Z. (2015). The development of noun, verb and adjective definitional awareness in Greek preschoolers. *Journal of Applied Linguistics*, 30, 68-81.
- Gavriilidou, Z. (2011). The development of word definitions in Greek Preschoolers, In Chatzopoulou, K., Ioannidou A., & Yoon, S. (Eds.) *Proceedings of the 9th I.C.G.L* (pp. 88-96). Chicago, Illinois: University of Chicago.
- Gini, G., Benelli, B., & Belacchi, C. (2004). Children's Definitional Skills and Their Relations With Metalinguistic Awareness and School Achievement. *European Journal of School Psychology*, 2 (1-2), 239-267.
- Gutierrez-Clellen, F., V., & Decurtis, L. (1999). Word Definition Skills in Spanish-Speaking Children with Language Impairment. *Communication Disorders Quarterly*, 21 (1), 23-31.
- Johnson, J. C., & Anglin, M. J. (1995). Qualitative Developments in the Content and Form of Childrens' Definitions. *Journal of Speech and Hearing Research*, 38, 612-629.
- Jorgensen, C. J. (1990). Definitions as Theories of Word Meaning. *Journal of Psycholinguistic Research*, 19 (5), 293-316.
- Heward, L. W. (2011). *Παιδιά με ειδικές ανάγκες. Μία εισαγωγή στην Ειδική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Τόπος.
- Κάκουρος, E. & Μανιαδάκη, K. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων. Αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω, Γιώργος Δαρδανός.

- Kang, Y. J. (2013). Decontextualized language production in two languages: An investigation of children's word definition skills in Korean and English. *Applied Psycholinguistics*, 34, 211-231.
- Kikas, E., Männamaa, M., Kumari, V., & Ulst, T. (2008). The Relationships among Verbal Skills of Primary School Students with Specific Learning Disabilities and a Typically Developing Comparison Group. *International Journal of Disability, Development and Education*, 55 (4), 315-329.
- Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής Γλώσσας (1998). Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Litowitz, B. (1977). Learning to make definitions. *Journal of Child Language*, 4 (2), 289-304.
- Marinellie, A. S. (2010). Improving children's formal word definitions: A feasibility study. *Child Language Teaching and Therapy*, 26 (1), 23-37.
- Marinellie, A. S. (2009a). The Understanding of Word Definitions in School-Age Children. *Journal of Psycholinguistic Research*, 39, 179-197.
- Marinellie, A. S. (2009b). The content of children' definitions: The oral-written distinction. *Child Language Teaching and Therapy*, 25 (1), 89-102.
- Marinellie, A. S., & Chan, Y. (2006). The Effect of Word Frequency on Noun and Verb Definitions: A Developmental Study. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 49, 1001-1021.
- Marinellie, A. S., & Johnson, J. C. (2004). Nouns and Verbs: A Comparison of Definitional Style. *Journal of Psycholinguistic Research*, 33 (3), 217-235.
- Marinellie, A. S., & Johnson, J. C. (2003). Adjective Definitions and the Influence of Word Frequency. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 46, 1061-1076.
- Marinellie, A. S., & Johnson, J. C. (2002). Definitional skill in school-age children with specific language impairment. *Journal of Communication Disorders*, 35, 241-259.

- Markowitz, J., & Franz K. S. (1988). The development of defining style. *International Journal of Lexicography*, 1 (3), 253-267.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.
- Μότσιου, Ε. (2017). *Εισαγωγή στην ανάπτυξη της γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Νάκας, Θ. (2002). Πώς ορίζουν τα παιδιά τις λέξεις. *Γλώσσα*, 54, 80-88.
- Nippold, M. (1995). School-Age Children and Adolescents: Norms for Word Definition. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 26, 320-325.
- Nippold, A. M., Hegel, L. S., Sohlberg, M. M., & Schwarz, E. I. (1999). Defining Abstract Entities: Development in Pre-Adolescents, Adolescents, and Young Adults. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 42, 473-481.
- Λεξικό γλωσσολογικών όρων. Πύλη για την ελληνική γλώσσα. Ανακτήθηκε Μάρτιος 19, 2020, από http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=37
- Παπαδάτος, Γ. (2010). *Ψυχικές διαταραχές και μαθησιακές δυσκολίες παιδιών και εφήβων*. Αθήνα: Gutenberg.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2013). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Rey, M. J. & Martin, A. (Eds). (2019). *JM Rey's IACAPAP e-Textbook of Child and Adolescent Mental Health*. Geneva: International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Professions. Ανακτήθηκε Ιανουάριος 14, 2020 από <https://iacapap.org/iacapap-textbook-of-child-and-adolescent-mental-health/>
- Schalock, L. R., Luckasson, A. R. & Shogren, A. K. (2007). The Renaming of Mental Retardation: Understanding the Change to the Term Intellectual Disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 45 (2), 116-124.

- Snow, C. E. (1990). The development of definitional skill. *Journal of Child Language*, 17, 697-710.
- Snow, C. E., Cancino, H., De Temple, J., & Schley, S. (1991). Giving formal definitions: A linguistic or metalinguistic skill? In E. Bialystok (Eds.), *Language processing in bilingual children* (pp. 90–112). Cambridge University Press.
- Swartz, K., & Hall E., A. (1972). Development of Relational Concepts and Word Definition in Children Five through Eleven. *Child Development*, 43 (1), 239-244.
- Tassé, J. M., Luckasson, R. & Schalock, L. R. (2016). The Relation Between Intellectual Functioning and Adaptive Behavior in the Diagnosis of Intellectual Disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 54 (6), 381-390.
- Thomas, D. & Woods, H. (2008). *Νοητική Καθυστέρηση. Θεωρία και Πράξη. Αθήνα: Τόπος.*
- To, S. K. C., Stokes, S., Man, Y., & T'sou, B. (2012). An Analysis of Noun Definition in Cantonese. *Language and Speech*, 56 (1), 105-124.
- Wehren, A., De Lisi, R., & Arnold, M. (1981). The development of noun definition. *Journal of Child Language*, 8, 165-175.